Проблеми виявлення незаконного відшкодування податку на додану вартість, що грунтується на використанні «податкових ям»

Жукова Т.А., ст. викладач, **Кулак О.В**., студентка
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

Для багатьох країн світу, так і для України податок на додану вартість (ПДВ) є одним з най ефективніших працюючих податків та одним з найбільших джерел наповнення дохідної частини державного бюджету. Враховуючи специфіку цього податку, відшкодування частини податку на додану вартість перетворилося в Україні в прибутковій кримінальний бізнес, а наявний порядок його адміністрування дає міцний фундамент для застосування нових схем податкових ям.

В Україні дуже гостро стоїть проблема відшкодування ПДВ. Реалії сьогодення свідчать про те, що бюджетоформуючий ПДВ змінився за останніми роками на бюджетовитратній ПДВ. Лише у продовж 2011-2012 роках за даними Державної Податкової служби України виявили понад 2тисяч злочинів, пов'язаних з незаконними відшкодуванням ПДВ, а сума завданих ними збитків становить понад 1.2млдр грн.

Проблема адміністрування податку на додану вартість сьогодні охоплює велику базу законодавчої площини й податкового судочинства. Значна частина підприємницьких структур будують свій бізнес так , щоб уникнути сплати ПДВ, застосовуючи велику кількість загально відомих та ново розроблених нелегальних, напівлегальних, та легальних схем мінімізації податкових платежів. Сутність даних схем полягає у застосуванні послуг різноманітних посередників фінансових установ. Що беруть на себе забовязаня по сплаті ПДВ. Найчастіше ці фірми являються фіктивними, діяльність яких спрямована на безпідставне формування податкового кредиту з ПДВ для реальних підприємств шляхом проведення низки безтоварних операцій, так званні фірми – податкові ями[1.ст178].

«Податкова яма» – це суб'єкти господарської діяльності, які використовують інші платники для одержання «податкової вигоди» у вигляді ухилення від сплати податків, незаконного відшкодування ПДВ з бюджету.

Особливості податкової злочинності сучасної економіки полягає в тому що, практично фіктивні фірми не вчиняють свої економічні функції у чистому, прозорому вигляді. Створення фіктивності з точки зору економіки е початковім етапом у створенні низки фінансових махінацій у сфері господарської діяльності [3ст.81]. Фіктивне підприємство є ідеальним інструментом незаконного відшкодування ПДВ [4ст.45]. Рентабельний різновид даного бізнесу полягає у переказі безготівкових грошових коштів та незаконна їх конвертація в іноземну валюту з метою найрозповсюдженішого експортного відшкодування [2ст42].

З метою виявлення порушень Державна Податкова служба України здійснює контроль за великими сумами відшкодування в такій послідовності:

- визначення правильності нарахування податкового кредиту платниками ПДВ. На даному етапі здійснюється комплекс заходів з використанням інформації про результати зіставлення податкових забовязань для виявлення застосування «податкових ям» що в результаті дає можливість завищення податкового кредиту. Аналізується ланцюг постачальників, споживачів та контрагентів, складається первісна схема товарних потоків;

- ідентифікація підприємства, відносно якого виникли сумніви що до їх фіктивної діяльності. У разі підтвердження порушень слід ініціювати розгляд матеріалів, щодо порушення кримінальної справи за ст.. 205 КК України «Фіктивне підприємство» або іншими статтями КК України [6];

Але за всіма етапами існує ризик! «Транзитні» підприємства так звані «податкові ями» використовують скорочену процедуру банкрутства, установлену ст. 51,52 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [7], з метою унеможливлення проведення перевірки контролюючими органами й уникнення відповідальності.

У такому випадку з метою недопущення ліквідації підприємства, які, ймовірно, задіяні в схемах мінімізації та ухилення від сплати податків, без проведення документальної перевірки працівниками податкових служб доцільно направити необхідний запит до уповноважених органів розгляду таких підприємств (господарський суд, арбітражний керуючий, органи статистики, державна фінансова інспекція, тощо).

Враховуючи все вище зазначене можна зробити висновок що податкове законодавство України має велику кількість проріхи. Слід звернути увагу на економічну природу ПДВ, встановити взаємозвязок у розрахунку з ПДВ. Даний взаємозвязок припускає обов'язкове взаємне відображення однієї і тієї ж господарської операції в бухгалтерському та податковому обліку осіб, які здійснили розрахунок, встановити залежність між врахуванням сум перерахованого покупцем постачальнику ПДВ і сплатою останнім податку до бюджету, в результаті чого, право на відшкодування за рахунок бюджету сум вхідного ПДВ у платника податків буде тільки при наявності сплати вихідного ПДВ його контрагентом- іншим платником податку [2 ст.44].

1. Чернявський С.С. Сучасна стратегія боротьби з організованою злочинністю-відповідь на виклик часу / О.Є. Чернявський //Вісник Кримінальної асоціації України:зб. наук. пр. :[редкол. Л.М. Давиденко, Т.А. Денисова, О.М. Джужа та ін.].-Х.,2011.-216с.

2. Луцька Н.І. Основні проблеми відшкодування податку на додану вартість //Фондовий ринок,-2007.-№45.-с.42-44.

3. Лысенко В. Фиктивне предприятие как средство совершения и сокрытия преступной деятельности /В. Лысенко // Предпринимательство, хазяйство и право.-2002.-№25.-С81-85.

4. Скалозуб Л.П. Протидія підрозділами міліції незаконному відшкодуванню податку на додану вартість : [моногр.]/ Скалозуб Л.П.-Чернівці,2009.-302с.

5. Примірний порядок взаємодії органів Державної податкової служби при опрацюванні роз шифровок податкових забовязань та податкового кредиту з податку на додану вартість у розрізі контрагентів: затверджено наказом Державної податкової адміністрації України від 18 квітня 2008 року №266.

6. Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах та підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14 квітня 2004 року №400.

7. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 року №2343-XII //Відомості Верховної Ради України, -1992.-№31.-Ст.440.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 64-66.